Kuntaliitto
Kommunförbundet

Lausunto

Dnro 349/03/2018

16.5.2018

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausuntopyyntönne

HE 35/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Aluekehittämisjärjestelmän sekä valtion TE-hallinnon vastuulla olevien työllisyys- ja yrityspalvelujen uudistaminen osana laajaa sote- ja maakuntauudistusta on tarpeen. Talous ja työllisyys ratkaisevat jatkossakin myös julkisen talouden ja sen osana kuntatalouden tilan ja kestävyyden.

Kuntien mahdollisuudet toimia kasvun ja alueellisen työllisyyden edistäjinä ovat kuitenkin huomattavasti vaikeutumassa kasvupalveluesityksen johdosta. Esityksen mukaan kunnat voisivat jatkossa toimia vain maakunnan järjestämien palvelujen yhtiöitettyinä tuottajina. Kuntien nykyistä toimintavastuuta ollaan rajoittamassa merkittävästi. Työllisyyttä edistävän moniammatillisen yhteispalvelun (TYP) laki kumotaan, jolloin vuonna 2002 käynnistynyt ja vuonna 2015 lakisääteistetty kuntavetoinen TYP-toiminta esityksen mukaan lakkaa. Lakiesitys ei myöskään mahdollista hyviä tuloksia saavuttaneiden alueellisten työllisyyskokeilujen jatkamista.

Kunnat panostavat työllisyyden hoitoon vuositasolla Kuntaliiton arvion mukaan noin miljardi euroa ml. kuntien osuus työmarkkinatuen rahoituksesta. Tämän suoranaisen panostuksen lisäksi yrittäjyyttä ja työllisyyttä edistetään laajasti muun muassa maankäyttöön, infrastruktuuriin, koulutukseen ja julkisiin hankintoihin liittyvillä päätöksillä.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, ettei kuntien panostuksia oteta riittävästi huomioon, vaan pikemminkin kuntien asemaa kasvun ja työllisyyden edistämisessä ollaan tosiasiallisesti heikentämässä osana kaavailtua kasvupalvelu-uudistusta.

Kuntaliitto on valmistelun kuluessa nostanut esiin useaan kertaan sen, että aluekehittämis- ja kasvupalvelu-uudistuksessa maakunnan tulee voida sopia alueen kuntien kanssa tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä, työnjaosta ja resurssien kohdentamisesta yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseen.

Tavoiteltu palvelumarkkinoiden muotoutuminen vaatii aikaa ja sisältää monia epävarmuustekijöitä esimerkiksi palvelujen tosiasiallisen saatavuuden, kustannusten kasvun ja laadun suhteen. Lakiesityksen mukaan kansainvälisistä kokemuksistakaan ei löydy perusteita nimenomaan heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla pelkkään markkinamalliin siirtymiselle. Vaikeimmin työllistyvien kohdalla palvelutarpeen arviointi ja palvelujen yhteensovittaminen tulee tehdä ainoastaan viranomaistahon toimesta, jolloin voidaan varmistaa, ettei synny palvelujen ali- tai ylitarjontaa, vaan työnhakijat saavat juuri heille sopivat palvelut räätälöidysti. Järjestämisvastuuseen kuuluu huolehtia siitä, että kunkin alueen toimijoiden osaamista ja palveluja hyödynnetään kokonaisvaltaisesti.

Yrittäjyyden edistämisen ja työllisyyden parantamisen kannalta on keskeistä onnistua kuntien ja valtion toimenpiteiden sekä niukkojen voimavarojen yhteensovittamisessa. Kasvupalveluihin liittyvä kuntien intressi on vaikuttaa maakuntien kasvupalveluiden kohdentumiseen niin, että ne yhdessä kuntien työllisyys- ja yrittäjyysresursoinnin kanssa muodostavat mahdollisimman vaikuttavan kokonaisuuden.

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi
Y-tunnus 0926151-4

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi
FO-nummer 0926151-4

Kasvupalvelu-uudistuksen onnistumisen kannalta on keskeistä, että kuntien motivaatio resursoida työllisyys- ja yrityspalveluihin säilyy vähintään nykyisellä tasolla. Tämä korostuu tilanteessa, jossa maakuntien yleiskatteinen rahoitus ei mahdollisesti riitäkään kasvupalvelutehtävien rahoittamiseen. Maakuntien rahoitusmalli ei suoraan kannusta työttömyyden alentamiseen tai kasvupalvelujen järjestämiseen, sen sijaan kunnilla on jo verotulojen kehityksen kautta voimakas kannustin edistää työllisyyttä.

Työpajoilla sekä TYP-verkostoilla on pitkä kokemus ja vahvaa osaamista vaikeasti työllistyville ja monialaista tukea tarvitseville kokonaisvaltaisten ohjaus- ja valmennuspalveluiden tuottamisesta. Työpajatoimijat eli yleishyödylliset yhdistykset, säätiöt ja yritysmuotoiset organisaatiot sekä kuntatoimijat ja TYP-verkostot toteuttavat tällä hetkellä monia esitykseen kuuluvia palvelukokonaisuuksia (haastatteluja, palvelutarpeen määrittelyä, suunnitelmien laatimista, palveluohjausta ja eri tyyppisiä valmennuksia). Uudistuksessa ei nyt käytännössä huomioida lainkaan kuntien eikä kolmannen sektorinkaan toimintaa.

Yksityisten toimijoiden mahdollisuuksia palvelujen tarjoamiseen sekä työnhakijan valinnanmahdollisuuksia tulee ilman muuta kehittää ja lisätä yhtenä osana kokonaisuutta. Samalla on kuitenkin varmistettava kokonaisuuden hallinta niin, että yksityiset palveluntuottajat kilpailevat keskenään, eikä niiden tule voida vaikuttaa olennaisesti tilauksen sisältöön. Ongelmia syntyy, jos hankittu palvelu ei edistäkään työnhakijan työllisyyttä.

Kasvupalvelu-uudistuksen tulee mahdollistaa toimintamalli, jossa kunnilla on jatkossakin mahdollisuus tarkoituksenmukaisella tavalla edistää työllisyyttä ja vastata kuntansa työttömien palvelutarpeista. Kuntien motivaatiota ja panostusta työllisyydenhoitoon ei tule heikentää.

Kuntien työllisyyttä edistävien ja maakunnan kasvupalvelujen yhteensovittaminen

Hallituspuolueet sopivat tammikuussa 2018, että maakunnan kasvupalveluiden ja kuntien elinvoimapalveluiden yhteensovittamista parannetaan ns. allianssimallin kautta. Kunnat ja niihin sidosyksikköasemassa olevat kehittämisyhtiöt ovat perinteisesti ohjanneet yrityksiä ja yrittäjiksi aikovia julkisten yrityspalveluiden hyödyntämisessä. Vastaavaa palvelutarpeen arviointia ja asiakasohjausta tehdään työllisyyspalveluiden osalta käynnissä olevissa alueellisissa työllisyyskokeiluissa. Kunnat kohdistavat näille kohderyhmille omia ja markkinoilta ostettavia palveluja. Jotta kunnat jatkossa panostavat työllisyydenhoitoon, tulee niiden voida itse tehdä palvelutarvearvioita, joiden pohjalta eri toimijoiden tarjoamia työllisyyttä edistäviä palveluja yhteen sovitetaan saumattomiksi palvelukokonaisuuksiksi.

Kuntaliitto katsoo, että kasvupalvelulain tulisi selkeästi mahdollistaa myös maakuntien ja kuntien väliset sopimukset järjestämiseen kuuluvien viranomaistehtävien toteuttamisesta osana ehdotettua allianssimallia. Tätä koskeva säädös tulisi sisällyttää kasvupalvelulakiin, jota nyt viedään eteenpäin osana maakuntauudistusta. Järjestely mahdollistaisi alueellisissa työllisyyskokeiluissa kehitettyjen hyvien toimintamallien sekä TYP -toiminnan jatkon. Maakuntien ja kuntien välinen sopiminen turvaisi myös parhaiten voimavarat työllisyyden edistämiseen ja muihin kasvupalveluihin.

Näkökohtia työllisyystoimintaan

Työllisyys kehittyy nyt positiivisesti ja työllisyysastetavoite mitä ilmeisimmin tullaan saavuttamaan. Hallitus on vahvistamassa TE-hallinnon resursseja lisääntyneen kysynnän vuoksi. Kuntaliitto haluaa muistuttaa, että myös alueellisissa kokeiluissa kysyntä on kasvanut ja kunnat ovat panostaneet osaltaan kokeilujen resurssien vahvistamiseen. Kuntaliitto pitää kuitenkin tärkeänä, että myös TE-toimistoille myönnettyjä lisäresursseja kohdistetaan alueellisiin kokeiluihin, joiden vastuulla ovat ne kaikkein heikommassa työmarkkina-asemassa olevat työnhakijat.

Myönteistä on aktiivimallin aktiivisuusehtojen laajentaminen koskemaan työllisyyttä edistävään, myös kunnan järjestämään, valmennukseen, koulutukseen tai toimenpiteisiin, joiden järjestämistä on rahoitettu julkisista varoista.

Kuntaliitto pitää tärkeänä työelämäosallisuuden edistämistä. Juuri käynnistynyt selvitys osatyökykyisten työllistämismahdollisuuksien parantamisesta on kannatettava. Kuntaliitto toivookin, että valmistelussa kuullaan myös kuntasektorin edustajia, sillä kunnat ovat merkittävässä roolissa osatyökykyisten työllistämisessä.

Uusien kasvupalvelupilottien käynnistäminen yhdessä kuntien kanssa on tärkeää nykyisten alueellisten kokeilujen lisäksi. Sinäkin korostuu allianssityyppinen yhteistyö, jota tulee joustavasti soveltaa niin, että myös meneillään olevat työllisyyden alueelliset kokeilut voivat jatkaa tämän vuoden jälkeen.

Kuntaliitto toivoo, että käsitellessään kasvupalvelu-uudistusta, eduskunta ottaisi huomioon edellä esitetyt näkemykset kasvun ja työllisyyden edistämiseksi ja siten myös julkisen talouden kestävyyden varmistamiseksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Reijo Vuorento
apulaisjohtaja

Erja Lindberg
kehittämispäällikkö